

Maalaiskirjeenvaihtajamme kipeä tilitys
Niin lähellä ja niin kaukana

Olin kahdenkymmenen neljän, kun siirryin Mauno Saaren esityksestä aluetoimittajaksi Helsingin Sanomiin. Oli kevät 1971.

Jälkikäteen ymmärsin, että kyse oli maailman typerimmästä rekrytoinnista, sillä minkäänlaisesta perehdyttämisestä ei ollut tietoaakaan. Olin käynyt vain Helsingissä sopimassa työsuhteeni alkamisesta ja tavannut päätoimittaja Heikki Tikkasen, toimituspäällikkö Allan Liuhalan ja Riitta Kymäläisen toimituskamreerin toimistosta. Kaikki teitittelivät minua. Pelottavimmalta vaikutti rouva Kymäläinen.

Ja sitten matkustin yksinani pohjoiseen, kaupunkiin, jota en tuntenut, ihmisten pariin, joista en tiennyt mitään, ja ryhdyin ihmettelemään, mitä minun pitäisi tehdä.

Toimituksen posti tuli enimmältään Rovaniemellä vielä asuneen toimittaja Hilikka Paakkolanvaaran kotiin. Kävin hakemassa sen Paakkolanvaaran omakotitalon portinpielestä. Sisään en ikinä päässyt. Pääasialliseksi postinsaajaksi pääsin vasta, kun Paakkolanvaara muutti parin kuukauden kuluttua Ouluun.

Muutamaa onnistunutta juttua lukuunottamatta laskeskelen ihmetelleeni pohjoisessa yksikseni melkein kaksi vuotta. Lehtikin kannettiin kotiin vasta puolenpäivän maissa niin kuin tänäänkin. Juuri kukaan ei käynyt paikan päällä, eikä kovin moni toimituksesta edes soittanut, ellei oteta lukuun Jorma Korhosta, joka ilmestyi puhelimeeni syyskesällä: ”Sinut on nähty Pohjanhovissa aika monta kertaa.”

Olin käynyt siellä jo kahdesti, minä tunnustin, ja Jorma peruutti vauhdikkaasti: ”Siitä vaan!”

Vasta tilapäinen muutto Kuopioon 1973 perustettuun nelihenkiseen aluetoimitukseen naksautti lukon auki. Kun palasin Rovaniemelle 1975, minulla ei ollut enää vaikeuksia työskennellä yksin tai käsittää, mitä toimitus halusi.

Senkin jälkeen työ oli perin erilaista kuin Helsingissä ehkä ymmärrettiin.

Oulua, Kuopiota, Tamperetta ja Turkuu lukuunottamatta kaikki aluetoimittajat ja avustajat työskentelivät kotonaan. Työaika oli täysin teoreettinen käsite, ja puhelimet soivat silloin, kun joku päätti soittaa. Ikinä en uskaltanut repiä omaani seinästä.

Kuopiossa ollessani olin perustanut perheen, ja Rovaniemellä työpöytäni oli melkein keskellä kotia. Koirat nuokkuivat jaloissa, ja lapset laukkasivat ympäri asuntoa. Useasti kesken jollekulle virkamiehelle otettua puhelua kahdesta vessasta kuului yhtäkkiä: ”Äiti! Pyyhkimään!”

”Voi anteeksi, ihan pieni hetki”, sanoin kuuliaisesti puhelimeen ja ryntäsin korjaamaan tilanteen.

Joskus Helsingin päästä esitettiin toivomuksia.

”No uutispöydästä, moi”, soitti Oili Tolvanen varhain eräänä heleänä kevättalven aamuna. ”Viitsisikö kuule joku teistä poiketa Ivalossa tänään? Sieltä pitäisi saada käräjiltä yksi päätös.”

Joku meistä! Vein lapset hoitoon, pakkasin koirat auton takakonttiin ja karautin Ivaloon 290 kilometrin päähän. Ivalossa maanittelin matkailuhotellin vastaanottovirkailijan pitämään koirat tallessa sen aikaa, että poikkesin poliisitalolla hakemassa päätöksen. Sitten ajoin takaisin Rovaniemelle, tein jutun ja sanelin sen Helsinkiin.

Saneleminen Helsinkiin oli jo edistysaskel.

Kun olin tullut Rovaniemelle, kuvat tai paremminkin filmirullat oli lähetetty Helsinkiin lentorahtina, ja jutut oli saneltu Ouluun. Toimituksessa istui joku, esimerkiksi Jorma Korhonen, joka kirjoitti kuulemansa reikänauhalle ja syötti sen Helsinkiin.

”Talousneuvos Alaruikka sanoo ajatelleensa”, minä huusin puhelimeen, ja Jorma avusti toisessa päässä: ”Tuleeko piste?”

Alue ja ihmiset alkoivat tulla tutuiksi. Ajelin jokivarsilla ja ylämaissa ja istuin erotusaidoilla ja matkailuhotellien baaritiskeillä. Tutustuin myös muihin toimittajiin, esimerkiksi Yleisradion Juhani Lihtoseen, joka oli liikkeellä saamelaisen lakimiehen Oula Näkkäljärven kanssa. Lihtonen oli juuri lainannut autonsa yhdelle saamelaispojalle, joka oli luvannut tuoda sen takaisin hyvissä ajoin, mutta ilmaantunutkin näkyviin neljä tuntia luvattua myöhemmin – kävelemällä.

”Missä se auto?” kaverit tiukkasivat, ja poika tympääntyi: ”Se on tuolla tienvarressa. En mie tiiä. Siitä on vissii se muturi pillaantunu.”

Autosta oli loppunut bensa.

Minä en lainaillut omaani, vaan karauttelin tilaisuudesta ja talosta toiseen. Välillä vastaanotto oli melkein läkähtynyt: ”Että Helsingin Sanomista! No minkälainen sää siellä Helsingissä oli eilen? Ja minkälainen mies se on se Erkko?”

Sitä pettymyksen määrää, kun kävi ilmi, että olinkin vain Rovaniemeltä. Kymmeniä vuosia myöhemmin luin tietokoneelta yhden kesätoimittajan

palautetta: miten erilaista onkaan kertoa olevansa Hesarista kuin jostakin pikkulehdestä! Sitä vaille, ettei lähdetä hakemaan tuoreempaa pullaa! Mutta hänpä työskentelikin Helsingistä käsin. Kenties hän oli nähnyt Erkonkin.

Joskus 80-luvun alkupuolella toimitukselle vuokrattiin pieni yksiö kaupungin ydinkeskustasta. Palattuani Kuopiosta Rovaniemelle omasta aloitteestani en ollut enää saanut täyspäiväistä työsuhdetta, vaan kolmen viikoittaisen työpäivän kontrahdin. Hilikka Paakkolanvaara taas oli saanut luvan palata Oulusta Rovaniemelle hoitamaan sairasta isäänsä ja Rovaniemen ainoan täyspäiväisen työn.

Yksiö oli pieni ja siihen saatiin häthätää ahdetuksi kaksi vastakkaista kirjoituspöytää, pieni sohva ja kirjahylly. Hilikka toi ikkunalaudoille annansilmiä ja petunioita.

Yhteistyö ei oikein ottanut luontuakseen. Hilikka oli älykäs, sanavalmis ja äärettömän pelokas ihminen. Infot ja jutunteko tai kotiinpaluu kello yhdeksän jälkeen illalla olivat hänelle kauhistus. Sen sijaan hän lörpötteli mielellään puhelimessa poliisien kanssa.

Hereästä suunsoitosta innostuneena Sodankylän poliisi ilmoitti kerran tulevansa tapaamaan Hilikkaa seuraavana päivänä. Tämä kauhistui.

”Minä olen kotona”, hän puolustautui, ”niin että se ei käy. Minä teen lumitöitä.”

”Me tullaan lapioimaan”, sanoi vahtimestari Kekarainen järkkymättä.

”Ei kannata”, Hilikka vetosi. ”Siellä on niin monta miestä jonossa ennen sinua.”

”Eikö jono liiku?” Kekarainen tiedusteli.

Toimituksessa Hilikka sormeili levottomana senpäiväistä postia ja paria ajoissa tullutta infokutsua, joihin minun aikani ei yltänyt.

”Mehän voidaan kuvitella, että nämä tulevat vasta huomenna!” hän lopulta puuskahti ja paiskasi kirjeet roskeen. Sen jälkeen kasteltiin kukat ja juotiin kahvit.

Hilikka jäi eläkkeelle aika nopeasti. Sen jälkeen istuin toimituksessa yksin. Juttuja ei enää saneltu, vaan ne faksattiin Helsinkiin. Se oli suloinen uudistus, sillä mitä minulle olikaan tapahtunut Kuopiossa, ohjaaja Mikko Niskasen infossa: olin kirjoittanut kulttuuriin siistin pikku ykkösen Niskasen tulevasta ohjauksesta, Maksim Gorkin näytelmästä Pohjalla.

Kun seuraavana aamuna avasin lehden, typerryin. Kertaakaan ykkösessä ei kerrottu näytelmän nimeksi Pohjalla, vaan Patjalla. ”Tämä iki-ihana Gorkin näytelmä Patjalla”, Niskanen ylisti. Ja minä häpesin.

Suunnilleen kerran vuodessa järjestettiin aluetoimittajapäivät, alkuvuosina

Aulangolla, myöhemmin missä milloinkin.

Ne noudattivat melkein aina samaa kaavaa: ensimmäisenä iltana juotiin reippaasti viinaa, ja seuraavana aamuna Simo-Pekka Nortamo haukkui kaikki ne, jotka olivat tulleet ajoissa paikalle, sen vuoksi, että kaikki eivät olleet tulleet.

Yksin työskentelevän toimittajan elämässä ne olivat kuitenkin kohokohtia. Niissä näki myös muita toimittajia – vielä 70-luvun alussa meitä, toimittajia, valokuvaajia ja erilaisia avustajia – työskenteli alueella melkein neljäkymmentä. Niissä oltiin myös kovasti puhuvinaan työstä ja sen kehittämisestä, ja niistä tuli innostunut olo. Sitä paitsi niissä kuuli herkullisia anekdootteja niin kuin senkin, miten urheilutoimituksen Heka Parkkonen aikoinaan soitti ennustaja Aino Kassiselle saadakseen selville, paljonko seuraavan päivän lehteen oli tulossa ilmoituksia, ja miten Kassisen vastaus alkoi: ”Näen kaksi kasaa...”

Niissä näki myös ihmisiä, joiden kanssa ei oltu muutoin tekemisissä, esimerkiksi toimittajakoulun rehtorin Antero Okkosen, jolle jyvaskyläläisen yökerhon tarjoilija kieltäytyi tarjoilemasta.

Hermostuin hirveästi. Tämä mies on rehtori Okkonen! Tässä on varmaan jokin väärinkäsitys!

”Ei ole. Hänelle ei tarjoilla”, poika piti pintansa. ”Hän puhuu minulle hävyttömiä.”

”Niin puhunkin!” räkytti Okkonen vierestä. ”Haista vittu! Haista vittu!”

Tarjoilija ei ollut suostunut tuomaan Okkoselle pelkkää ruokaryppyä. Sen kanssa olisi pitänyt tilata ruokaa.

Myöhemmin aluetoimittajapäivätkin muuttuivat. Viinaa kului yhä, mutta väki vanheni; sen tilalle ei tullut uutta, ja illanvietot alkoivat muistuttaa jonkinlaista geriatria ilonpitoa. Normaaleilta ne alkoivat vaikuttaa vasta, kun alueella työskentelevien määrä putosi niin alas, että aluetoimittajapäivät yhdistettiin kotimaan osaston tapahtumiin ja osallistujien määrä moninkertaistui.

80-luvulle tultaessa yhdenkin hengen toimituksille ryhdyttiin siis hankkimaan työtiloja. Toimittajien ja valokuvaajien omiin autoihin – jopa minun eläntäneeseen pikku Datsuniini – ostettiin katsastusmiesten suureksi ällistykseksi matkapuhelimet, niin sanotut Arpit. Ne olivat sitä mallia, jossa soittajan piti ensin päätellä, minkä keskuksen alueella hän liikkui, ja sitten painella tangenteja ja huudella loppua joka virkkeen perään. Ne sai irti auton perästä, ja joka hotelliin tultaessa ne piti repiä irti ja kantaa huoneeseen siltä varalta, että joku sattuisi soittamaan. Aika paljon myöhemmin niiden tilalle tulivat Benefonin jättimäiset matkapuhelinmallit, jotka nekin painoivat kuin synti.

Eikä ympärivuorokautinen puhelinpäivystys ollut kadonnut mihinkään. Se, että ei ollut tavattavissa, oli yksinkertaisesti rikos, vaikka esimerkiksi amusoittajat tahtoivatkin yleensä tilata, valittaa jakelusta tai panna lehteen ilmoituksen.

Sellainen asiakas soitti Ritva Liisa Snellmanille Ouluun eräänä varhaisena aamuna.

”Ja miksi tämä puhelin kohisee niin kauheasti?” soittaja kiukutteli puhelun päätteeksi.

”Siksi, että minä olen suihkussa pesemässä tukkaani!” Snellman huusi vastaan.

Ylimalkaan soittajia oli vaikea saada uskomaan, että toimitus ei saanut sekaantua ilmoituksiin tai tilauksiin.

Turussa Anneli Tukia selitti kerran tilaajalle, että aamujakelusta kaupungissa vastasi Turun Sanomat eikä Helsingin Sanomain toimitus.

”No mihinkäs minä sitten valitan?” soittaja riehaantui. ”Soitankos minä Irja Ketoselle vai?”

”Niin”, mietiskeli Anneli levolliseen tapaansa. ”No. Ei kai siitä mitään haittaakaan olisi.”

Rovaniemellä toimituksesta käsin taas olisi voitu myydä Aku Ankan kansioita miten paljon tahansa, jos niitä olisi ollut kaupan. Yhtenä päivänä istuin syömässä voileipää kesken jutun kirjoituksen, kun pieni äkäinen mummo ryntäsi sisään. Tein taas kerran kärsivällisesti selvää, että Aku Ankan kansioita sai vain tilaamalla Helsingistä ja ettei toimituksen väki saanut panna näppejään konttoripuolen hommiin.

”No eipä sinulla näyttäisi parempaakaan hommaa olevan!” mummo kivahti, vilkaisi voileipääni ja katosi tiehensä. Muistin elävästi Kuopion toimituksen ja sitä siivonneen talonmiehen vaimon, joka paheksui ankarasti neljän vieraspaikkakuntalaisen palkkaamista: ”Kyllä kai paikallisista työttömistä olisi löytynyt sopivia.”

Varsinainen tekninen kehitys ei yltänyt alueille. Rovaniemellä toimituksessa ei ollut edes televisiota, ja lopulta hermostuin ja pyysin toimituskamreeri Esko Mattilalta luvan ostaa Inarin kunnanlääkäriin käytetty matkatelevisio muutamalla satasella.

Pyyntö eteni Teo Mertaselle.

”Mertanen sanoo, että saat ostaa television, mutta luvan maksat itse”, Mattila ilmoitti. Ihmettelin kovasti, mutta en pannut hanttiin ennen kuin kuukautta myöhemmin. Miksi minun piti maksaa lupa itse?

”Eikö se tule sinulle kotiin?” Mattila hämmästyi. Kerroin, että meillä oli kyllä kotona kaksi omaa. Ehkä toimituksessa ei muistettu, että Rovaniemelle oli hankittu työtilat.

Tietokoneista ei ollut vielä kahdeksankymmentäluvun alkupuolella tietoaakaan. Puhelinten määrä kumminkin lisääntyi, ja faksi saatiin ajallaan. Siitä oli hyötyä silloinkin, kun Paavo Tukkimäki piti kiirettä ja pyöräytti Rovaniemelle käsinkirjoitetun viestin: ”Vain kirkollinen koulutukseni estää minua

kysymästä, missä pirussa ne kuvat viipyvät.”

Ennen 90-lukua Rovaniemen-toimitukseen tuli myös jonkinlainen tietokoneen esiaste, jolla saattoi kirjoittaa jutun ja jonka sai liitetyksi puhelinmodeemiin. Se oli viekas vehje. Perjantain vastaisena yönä kello neljä, kun juttu oli valmis tallettavaksi, se saattoi yhtäkkiä ilmoittaa, että sen muisti oli täynnä eikä tallennus onnistuisi. Kopiota tekstistä ei saanut. Juttu oli pakko tuhota ja ryhtyä kirjoittamaan sitä uudestaan. Kojootteja näin vain käydessäni Oulussa tai Helsingissä ja sittemmin Rovaniemellä.

Oulussa oli koko minun aikani oikea neljän hengen toimitus, kuvaaja ja kolme toimittajaa. Sekään ei aina tiennyt suurta julkisuutta.

”Mitä, onko Hesarilla Oulussa oma toimitus?” tiedotustilaisuuden pitäjä kysyi minulta kerran.

”On”, myönsin. ”Vaikka minä olen kyllä lainassa Rovaniemeltä.”

Poliiseille ja palokunnille soitettiin alueilta vähintään kerran illassa melkein eläkkeelle jäämiseeni eli vuoteen 2005 asti. Lapin ja Oulun lääneissä se tiesi suunnilleen sataa puhelua kerrallaan.

Minulla on hyvä numeromuisti, enkä tarvinnut mitään soittolistoja selvitäkseni kierroksesta. Itse asiassa muistan yhä monet silloisista numeroista ulkoa.

Hankalinta olikin se, että iltaisin puhelut ohjautuivat konstaapeleiden kotiin, ja päivystäjän sijasta puhelimeen vastasti useasti muutaman vuoden ikäinen lapsi.

”No Ritva-täti hei”, aloitin imelästi. ”Onko isi kotona?”

”On”, lapsi sanoi.

”Annatko tämä puhelimen isille?”

”En.”

”Voi anna jumalanluoma! Anna tämä puhelin isille! Anna nyt!”

Kotona poliisit myös vastasivat pelkällä sukunimellään.

”Mustonen”, sanoi Sotkamon päivystäjä ensimmäisenä maanantaina lomani jälkeen.

Esittäydyin. Mitäpä sitä kuuluu?

”Kiitos, eipä erityistä”, Mustonen sanoi.

”Jaha. Kiitos hei.”

Tiistainakaan Mustoselle ei kuulunut mitään. Keskiviikkona huokailin ja sanoin, että hiljaista on muillakin.

Torstaina Mustonen puhui vähän enemmän: ”Mitä sitä pitäisi kuulua?”

”Mistä minä tiedän”, sanoin Mustoselle. ”Sinähän se poliisi olet.”

”En ole kuin metsäteknikko”, Mustonen vastasi.

Metsäteknikko! Mutta minähän olen soittanut sinulle maanantaista lähtien!

”Juu, olenkin vähän ihmetellyt”, Mustonen tunnusti.

Minkä tähden sinä et sanonut mitään?

”Kun minä luulin, että tämä on jokin käytösgallup.”

Aluetoimittajapäivillä opeteltiin oikeaa suhdetta työhön ja asemapaikkaan: Helsingin Sanomien toimittaja ei ollut siis alueensa edustaja Helsingin Sanomissa, vaan Helsingin Sanomien edustaja alueellaan. Eikä Helsingin Sanomien syntymäpäivähaastattelu ollut Helsingin Sanomien syntymäpäivälahja haastateltavalle, Heikki Tikkanen muistutti. Kritiikki ja oma asema piti muistaa.

Kun Lapin Kansan päätoimittaja Juhani Nurmela kuoli, Tikkanen tuli käymään hautajaisissa. Edellisenä iltana hän halusi tarjota minulle iltapalan Pohjanhovin sisään rakennetussa gourmet-kabinetissa. Muistin asemani ja Tikkasen aseman ja soitin ravintolaan hyvissä ajoin etukäteen: ”Siis vastaava päätoimittajani! Tikkanen, kyllä.”

Perillä huomasin, että Tikkasen nimi oli kirjoitettu ravintolan varauskirjaan jättimäisin tussikirjaimin, ainakin kolme kertaa isommalla kuin muiden asiakkaiden nimet. Sisällä hovimestari seisoi linkussa pöydän vieressä ja kumarteli niin, että hilse putoili lautasille: ”Maistuuko? Onko kaikki varmasti hyvin?”

Kaikki olikin hyvin siihen asti, kun Tikkasen piti poiketa miestenhuoneeseen. Hän palasi pitkän ajan kuluttua erittäin punehtuneena. Tiukkasin, mitä oli tapahtunut.

Oli tapahtunut se, että ison ravintolan vahtimestarit olivat nähneet ravintolakerrokseen kohoamassa olleen Tikkasen, pysäyttäneet tämän rujosti ja tiedustelleet, mihin herra oikein kuvitteli olevansa menossa. Herra oli kertonut kuvittelevansa, että hän oli palaamassa lopettelemaan kesken jäänyttä ateriaansa. Hän selvisi kuulustelusta.

Minulle jäi loputtomaksi arvoitukseksi, mikä Tikkasessa näytti vahtimestareista niin epäilyttävältä. Nurmelan hautajaisissa laskimme kuitenkin Helsingin Sanomien kukkalaitteen heti valtiovallan tervehdyksen jälkeen.

Muulloinkaan Tikkanen ei jättänyt aluetoimittajia huomiotta. Oulussa pääsimme yhteiseen lounaspöytään maaherra Ahti Pekkalan kanssa, ja keskustelu sinkoili talousasioista jollekin Keski-Pohjanmaan pienelle paikkakunnalle.

Pekkala virkistyi. ”Siellä minä olen näytellyt Linnankosken Laulua tulipunaisesta kukasta!”

”Olavia vai?” minä innostuin.

”Minä olin Pietolan vanha isäntä”, Pekkala vastasi happamasti.

Pekkalan mentyä istuimme yhdessä Tikkasen kanssa ja pohdimme, miten tilaisuus oli mennyt.

”Minusta hän näytti viihtyvän”, Tikkanen summasi.

Vielä kohottavamaksi olin tuntenut oloni aikaisemmilla illallisilla, jotka Tikkanen tarjosi Pohjan Voiman johdolle. Herrat jaarittelivat ikävystyttävästi yhtiönsä tulevaisuudesta, kunnes Tikkanen yhtäkkiä avasi suunsa: ”Helsingin Sanomat ei kannata vesivoiman lisärakentamista.”

Herrojen suut napsahdivat kiinni. Minä taas tunsin istuvani valtaistuimen vieressä vallankin, kun Tikkanen kohotti lasiaan minua kohti: ”Tätä viiniä minä tarjosin viime viikolla myös ministeri Pirkko Työläjärvelle.”

Aluetoimittajan paras ystävä ei ollut esimies, vaan toinen aluetoimittaja tai valokuvaaja, erityisesti Jukka Gröndahl ja Jaakko Heikkilä. Heidän kanssaan ideoitiin, pohdittiin kirjoitetun tekstin kulkua tai yksinkertaisesti selvittiin urakasta. Lukemattomia olivat ne yöt, jolloin itse istuin Rovaniemen toimituksessa ja Ritva Liisa Snellman vastaavasti Oulussa, kumpikin oman juttunsa parissa.

Soittelimme aamyöllä tunnin välein, poltimme kiivaasti tupakkaa ja vertailimme juttujamme. Mikä tässä on vialla? Miksi tämä ei toimi? Emme olleet yhteisessä järjestelmässä, mutta ääneenluvusta oli kovasti apua. Aloin adaptoitua taloon. Olin saanut jopa oman käyntikortin, jossa komeili Hesarin leijona. Pienet poikani ihastelivat sitä: ”Äiti! Katso! Apina ajaa polkupyörällä!”

Päätoimitus tuntui kodikkaalta, ja kaksi eri kertaa kävin kolmen kuukauden tilapääkeikalla Helsingissä, 80-luvun lopulla sunnuntaitoimituksessa ja vuonna 2001 taloustoimituksessa. Ne olivat mukavia työrupeamia, ja vallankin sunnuntaitoimitus teki yksinäisen sielulle hyvää.

Matkustelin juttuaiheideni perässä edelleen Lapissa ja ympäri maata, ja matkamittariini kertyi vuosittain melkein 40.0000 kilometriä. Aika ajoin pääsin myös ulkomaanmatkalle, esimerkiksi 80-luvun puolivälissä Huippuvuorille. Luottokortteja ei vielä ollut, mutta minulla oli muistikirjan välissä seteleinä 40.000 kruunua, jotka levisivät ainakin kahden lentoaseman lattialle. Perillä Jukka Gröndahlin ja minun oli määrä vuokrata helikopteri. Millä rahoilla, olin kysynyt matkapalvelusta, ja minua oli opastettu: ”Pyydätte lähettämään laskun osoitteella Sanoma Corporation. Siitä ne tykkää.” Ne tykkäsivät, mutta puoli tuntia kopterilla maksoi muistaakseni 15.000 kruunua. Minulle Longyearbyenissä tuli hiki, ja ehdotin Gröndahlille, innostuneelle freelancerille, että soittaisimme kuitenkin kotiin ja kertoisimme taksoista.

”Kannattaakohan soittaa”, Gröndahl epäili, ”kun tänne asti ollaan sentään tultu.”

Emme soittaneet. Teimme matkalta muistaakseni kolme juttua, joiden kustannuksiksi laskimme yli 70.000 markkaa. Kukaan ei ikinä kyseenalaistanut tuotoksen ja panoksen suhdetta.

Välillä tunsin itseni oikeasti valtakunnallisen sanomalehden toimittajaksi, silloinkin, kun sunnuntaitoimitus lähetti minut Lahden MM-kisoihin 1980-luvun lopulla.

Sirkuleerasin ansiokkaasti katsomoissa ja latujen varsilla ja kirjoitin juttuja. Joka päivä näin myös katsomossa iäkkään toimitsijan, joka hymyili minulle leveästi, ja lopulta joukkuemäen katsomossa satuimme puheisiin.

”Minä luen kaikki sinun juttusi”, Urho Niemenkari sanoi ja läimäytti minua lujasti olalle. ”Ne ovat hienoja juttuja!”

Hämmästyin ja ylpistyin: ihan oikea elävä lukija, joskin vähän vanha.

”Annapa esittelen sinut yhdelle virolaiselle toimittajalle”, Niemenkari tahtoi. Minä en tahtonut, minua paleli, mutta Niemenkari ei antanut periksi.

”No niin! Tässä on Ilta-Sanomien mainio reportteri Satu Saaristo!”

”Enhän ole!” minä ällistyin, ja niin teki Niemenkarikin. Erosimme hämmentyneinä.

Seuraavana aamuna menin aamiaiselle Satu Saariston pöytään ja välitin hänen elävän lukijansa kiitokset. Kisojen jälkeen palasin Lappiin selittämään ihmisille edelleen, etten todellakaan ollut Helsingistä ja ettei minulla ollut Erkosta mitään kerrottavaa.

1995 muutin omasta aloitteestani Tampereelle. Meno ei ollut alkuunkaan samanlaista kuin Lapissa. Pohjoisessa haastateltavaa tarvitsi vain lähestyä, kun tämä kertoi nimensä, kuulumisensa ja kyläkunnan kuulumiset niin kuin senkin, että tekohampaat olivat sinä aamuna jääneet kotiin: ”Muuten sanoisin heti, että syyllinen on Rauma-Repola!”

Kihniössä ihmiset vaihtoivat toiseen pöytään. Toimitukseen ei ollut sellainen, mihin olin tottunut. Jo 40 kilometrin matkaa pidettiin paljon.

Kymmenen vuotta muuton jälkeen jäin eläkkeelle. Läksiäiseni järjestin varmuuden vuoksi yksin.

Palaisinko vielä aluetoimittajaksi, jos olisin nuorempi?

Toki – mutta Rovaniemellä ei enää ole toimitusta. Muutoinkaan aluetoimitusten meno ei näytä lupaavalta. Arvelen, että ne kuolevat minuakin nopeammin.

